

Pagrindiniai klausimai:

- **Kokia tėvų įtaka vaikų mokymosi rezultatams?**
- **Mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas**
- **Ar mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas pasiekia mokinius?**

MOKYKLA IR TĖVAI: BENDRADARBIAUJA AR TIK BENDRAUJA?

Svarbiausi šalies dokumentai, apibrėžiantys tėvų dalyvavimo vaikų ugdymo procese būtinybę, liudija, kad tėvai yra neatsiejama švietimo dalis. *Lietuvos Respublikos Konstitucijoje* įtvirtinta nuostata, kad už vaiko ugdymą yra atsakingi tėvai ir mokykla. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme* nustatyta, kad švietimas apima ne tik ugdymą ir išsilavinimo teikimą, savišvietą, bet ir mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų), švietimo įstaigų, mokytojų ir kitų švietimo teikėjų, švietimo pagalbos specialistų veiklas.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ yra teigiama, kad „siekiant sėkmingos visuomenės kaitos, labai svarbu inicijuoti pokyčius pagrindinėje asmenybės ugdymo aplinkoje – šeimoje, švietimo sistemoje, bendruomenėje, viešojoje ir kultūrinėje erdvėje“. Taip pat pabrėžiama, kad turi būti stiprinama darni šeima – svarbiausia visuomenės ląstelė ir tautos išlikimo garantas, kurioje subręsta laisvas, kūrybingas ir atsakingas žmogus. *Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje* išdėstytas lūkestis, kad mokykla drauge su tėvais ugdytų kūrybingus žmones, asmenybes, aktyvius Lietuvos piliečius. Taip pat šiame dokumente išreiškiama mintis, kad „menkai bendradarbiaujama į mokyklų bendruomenes įtraukiant mokinius, tėvus, socialinius partnerius“. Minimose strategijoje iškeltas tikslas „skatinti švietimo turinio įvairovę atveriant daugiau erdvės mokinių, tėvų ir socialinių partnerių iniciatyvoms“. Todėl būtina išsiaiškinti, ar Lietuvos mokyklų ir tėvų bendravimas virsta bendradarbiavimu, t. y. ar jis pasiekia vaikus? Atsakymą į šį klausimą bus bandoma rasti analizuojant tarptautinių ir Lietuvos tyrimų duomenis.

Pagrindinės išvados ir rekomendacijos:

- Remiantis tyrimų duomenimis, mokinių pasiekimai labai priklauso nuo tėvų išsilavinimo, pajamų, akademinį lūkesčių ir reikalavimų, domėjimosi, įsitraukimo į mokyklos gyvenimą, vaiko mokymą iki mokyklos lankymo, psichologinio namų klimato, šeimos tipo ir kitų veiksnių.
- Tėvų pareigų, nurodytų *Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme*, nevykdymas neigiamai atsiliepia mokinių pasiekimų rezultatams: kuo mokiniai dažniau vėluoja į pamokas ir kuo dažniau jas praleidinėja be pateisinamos priežasties, tuo prastesni yra mokinių matematinio raštingumo rezultatai.
- Vienų tyrimų duomenys rodo, kad tarp mokyklos ir tėvų yra pakankamai geras bendradarbiavimas: tėvai atvyksta į mokyklą aptarti vaiko mokymosi rezultatų ir elgesio, savanoriauja įvairiose mokyklos veiklose, dauguma tėvų patenkinti mokyklos teikiamomis paslaugomis, tėvų susirinkimai jiems yra įdomūs ir naudingi, tėvams pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje, mokykla suteikia pakankamai informacijos apie specialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti jų vaikas. Dauguma tėvų yra patenkinti tuo, kaip mokykla rūpinasi jų vaikais.
- Tarptautiniai tyrimai atskleidžia, kad Lietuvos vaikai yra nelaimingi, gana sunkiai randa bendrą kalbą su tėvais, bendraklasiais, dažnai patiria patyčias, nemažai mokinių praleidinėja pamokas, mažai juda, skundžiasi sveikatos negalavimais, rūko, vartoja alkoholį, turi suicidinių ketinimų. Tyrimų duomenimis, pagrindinė to priežastis – menkas tėvų dėmesys savo vaikams. Nors PISA (2012) tyrimo ir apibendrintų Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros išorinio vertinimo mokinių ir jų tėvų nuomonių tyrimo (2009–2013) duomenimis, tėvai lyg ir rūpinasi savo vaikais, bendrauja su mokykla, tačiau akivaizdu, kad šeimose tėvai neskiiria laiko savo vaikams ir labai mažai dalyvauja vaiko ugdymo procese.
- Vadinas, Lietuvos mokyklų ir tėvų bendravimas netampa bendradarbiavimu ir nedaro įtakos mokiniams. Tėvų įtraukimas į mokyklos gyvenimą yra neveiksmingas, taikomos ne tos priemonės, imamasi ne tų veiksmų. Todėl būtų tikslinga peržiūrėti mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo politiką, rasti paveikius mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo būdus, ne tik labiau įtraukti tėvus į ugdymo procesą ir ugdyti tėvų sąmoningumą, bet ir laiduoti nuolatinę mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo stebėseną, kuri kiekvienoje mokykloje leistų matyti, kaip mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas veikia mokinius.

TĖVŲ ĮTAKA MOKINIŲ MOKYMO SI REZULTATAMS

2006 m. vykdyto tarptautinio penkiolikmečių tyrimo PISA ataskaitoje teigiama, kad visose tyrime dalyvavusiose šalyse mokinių visų tiriamųjų sričių rezultatus lemia tėvų išsilavinimas, tėvų darbo pobūdis ir mokinių šeimos kultūriniai, edukaciniai ištekliai ir apskritai namų ekonominė, socialinė padėtis, kultūra. Lietuvoje nuo motinos ir tėvo išsilavinimo labiausiai priklauso mokinių matematikos pasiekimai. To paties tyrimo antrinėje duomenų analizėje pateikti teiginiai, aiškiai parodantys tėvų įtaką vaikų mokymosi rezultatams:

- Daug mokslininkų (Jones, 2004; Beaton ir kt., 1996; Brečko, 2004; Wiseman ir kt., 2008) tvirtina, kad **tėvų išsilavinimas** turi didžiausią įtaką mokinių pasiekimams lyginant su visais kitais namų edukacinės ir mokymosi aplinkų veiksniais. Tėvų išsilavinimas glaudžiai siejasi ir su jų pastangomis rūpintis savo vaikų išsilavinimu.
- **Tėvų pajamos** sudaro sąlygas didesniems edukaciniams ištekliais, platesnėms galimybėms, mokyklos pasirinkimui ir kt. Sąsaja su tokiais veiksniais, kaip tėvų išsilavinimas, taip pat šeimos socialinės padėties veiksniai, tėvų pajamos ir darbovietė, labai ryškiai diferencijuoja mokinių gamtamokslinio raštingumo pasiekimus.
- Jones (2004) ir Brečko (2004) tyrimų rezultatai rodo, kad mokinių gamtamokslinio raštingumo pasiekimai susiję su tuo, **ar mokinių motinos mano, jog jų vaikams yra svarbu mokytis gamtos mokslų** ir pasiekti aukštus rezultatus gamtos mokslų srityje.
- Tyrimais nustatyta, kad **didėsniai tėvų akademiniai lūkesčiai ir reikalavimai** lemia aukštesnius mokinių pasiekimus (Songua–Barke, 1995; Bussiere ir kt., 2001; Hodkinson, 2004).
- **Tėvų domėjimasis** mokinio gamtos mokslų pasiekimais siejasi su mokinių gamtamokslinio raštingumo pasiekimais.
- **Tėvų pagalba** mokantis gamtos mokslų turi įtakos mokinių pasiekimams, bet paprastai neigiamos (matyt, tėvai padeda tada, kai tos pagalbos tikrai reikia) (Bussiere ir kt., 2001).
- **Tėvų įsitraukimas į mokyklos gyvenimą** skatina jų vaikus mokytis ir taip tėvai prisideda prie vaikų pasiekimų gerėjimo (Barton, 2001; Wernert, 2008). Šis veiksnys apima ir tėvų požiūrį į vaikų lankomą mokyklą.
- Tyrimų rezultatai rodo, kad **vaiko mokymas iki jis pradeda lankyti mokyklą** daro teigiamą įtaką tolesniems vaiko pasiekimams (Barton, 2001). Todėl galima tikėtis geresnių mokinio gamtamokslinio raštingumo pasiekimų, jei tėvai vaiką prieš mokyklą mokė (patys arba organizavo mokymą).
- **Namų psichologinis klimatas** veikia mokinių pasiekimus panašiai kaip ir mokyklos ar klasės klimatas. Pagal A. H. Maslow poreikių hierarchiją, mokinys negali reikštis, jei namie nesijaučia saugus, reikalingas ir gerbiamas.

PISA IN FOCUS (2011) leidinyje teigiama, kad penkiolikmečių, kurių tėvai kartu su jais dažnai skaitė knygas pirmaisiais mokymosi pradinėje mokykloje metais, pasiekė gerokai aukštesnius rezultatus 2009 m. PISA tyrime už tuos mokinius, kurių tėvai retai jiems skaitė arba visai neskaitė.

Paskutinio tarptautinio penkiolikmečių PISA tyrimo (2012) ataskaitos duomenys patvirtina dar 2006 m. atlikto PISA ty-

rimo analizės rezultatus: mokinių pasiekimai priklauso nuo tėvų išsilavinimo, darbo pobūdžio ir kitų su tėvais susijusių veiksnių (šeimos tipo, vaiko mokymo iki mokyklos ir kt.). Be to, šis tyrimas atskleidžia ir naujus veiksnius, lemiančius žemesnius mokinių mokymosi rezultatus. Tai mokinių vėlavimas į pamokas ir pamokų praleidinėjimas be pateisinamos priežasties. Šių ir kitų veiksnių svarbą mokinių pasiekimams galima pamatyti nagrinėjant PISA (2012) tyrimo duomenis.

Lietuvoje mokiniai, turintys labai išsilavinusius tėvus (kai bent vienas iš tėvų turi aukštąjį išsilavinimą) 83 taškais lenkia mokinius, kurių išsilavinimas žemesnis nei vidurinis (1 lentelė). **Tėvų išsilavinimo įtaka** matoma visose EBPO šalyse (mokinių, turinčių labai išsilavinusius ir mažai išsilavinusius tėvus, rezultatų skirtumo vidurkis siekia 77 taškus).

1 lentelė. Mokinių ir jų rezultatų pasiskirstymas pagal tėvų išsilavinimą

	Tėvų išsilavinimas	
	Pagrindinis arba žemesnis	Aukštasis
Mokinių pasiskirstymas pagal tėvų išsilavinimą, proc.	1,5	64,3
Mokinių rezultatų pasiskirstymas pagal tėvų išsilavinimą, vidurkis	413	496
Mokinių, turinčių labai išsilavinusius ir mažai išsilavinusius tėvus, rezultatų skirtumas	83	

Duomenų šaltinis: OECD PISA tyrimo ataskaita, 2012

Tiek Lietuvoje, tiek EBPO šalyse pastebimas panašus **matematinio raštingumo vidurkių atotrūkis tarp mokinių, kurių tėvai dirba nekvalifikuotą darbą, ir tų, kurių tėvai yra kvalifikuoti darbuotojai**: Lietuvoje mokinių, kurių tėvai dirba kvalifikuotą ir nekvalifikuotą darbą, rezultatų skirtumas siekia 72 taškus (2 lentelė), o EBPO šalių vidurkis – 84 taškai.

2 lentelė. Mokinių ir jų rezultatų pasiskirstymas pagal tėvų darbo pobūdį

	Tėvų darbo pobūdis	
	Nekvalifikuoti darbininkai	Kvalifikuoti darbininkai
Mokinių pasiskirstymas pagal tėvų darbo pobūdį, proc.	4,4	51,6
Mokinių rezultatų pasiskirstymas pagal tėvų darbo pobūdį, vidurkis	434	507
Mokinių, kurių tėvai dirba kvalifikuotą ir nekvalifikuotą darbą, rezultatų skirtumas	72	

Duomenų šaltinis: OECD PISA tyrimo ataskaita, 2012

Iš 1 ir 2 lentelėse pateiktų duomenų matyti, kad mūsų šalyje mokinių pasiekimams didesnę įtaką daro būtent tėvų išsilavinimas.

PISA (2012) tyrimo duomenimis, **mokinių pasiekimai labai priklauso ir nuo to, kokioje vietovėje įsikūrusi mokykla.** Lietuvoje atotrūkis tarp kaimų ir didmiesčių mokyklose besimokančių vaikų rezultatų yra 57 taškai.

Kitas svarbus veiksnys yra **tėvų įsidarbinimo statusas.** Mūsų šalies mokiniai, kurių šeimose tėvas dirba, pasiekė 20 taškų aukštesnius rezultatus, o šeimose, kuriose motina dirba – net 30 taškų geresnius rezultatus (3 lentelė).

Matematinio raštingumo rezultatai priklauso ir nuo šeimos, kurioje auga vaikas, tipo. Šeimų, kuriose vaiką augina vienas iš tėvų, vidurkis yra 474 (EBPO šalių vidurkis – 488), o kitose šeimose – 485 (EBPO šalyse – vidutiniškai 502). Iš šių duomenų matyti, kad vaikų, augančių su vienu iš tėvų, rezultatai yra prastesni ir Lietuvoje, ir daugelyje EBPO šalių. Lietuvoje atotrūkis tarp mokinių, auginamų tik vieno iš tėvų, ir kitų tipų šeimų yra 11 taškų (4 lentelė). EBPO šalyse šis skirtumas šiek tiek didesnis ir siekia 14 taškų.

Mokinių pasiekimams nemažą įtaką turi tai, kiek metų jie yra lankę darželį. Kadangi Lietuvoje ikimokyklinis ugdymas nėra privalomas, ar leisti savo vaikui lankyti darželį ir kiek ilgai leisti jį lankyti, sprendžia patys tėvai. Todėl šis veiksnys priklauso nuo tėvų pasirinkimo. Beveik visose EBPO šalyse mokiniai, kurie lankė darželį ilgiau nei metus, pademonstravo statistiškai reikšmingai aukštesnius matematinio raštingumo rezultatus nei mokiniai, kurie jo nelankė. Lietuvoje apie trečdalis visų mokinių nėra lankę darželio (30,5 proc.),

o rezultatų skirtumas tarp lankusiųjų darželį ilgiau negu metus ir jo nelankusiųjų yra net 36 taškai (5 lentelė).

Analizuojant tyrimo PISA (2012) duomenis pastebimas **ryšys tarp mokinių vėlavimo, pamokų praleidinėjimo be pateisinamos priežasties ir matematinio raštingumo rezultatų.** Lietuvoje nė karto į mokyklą neavėjo tik apie pusę visų mokinių (56,3 proc.), o rezultatų skirtumas tarp ateinančių į mokyklą laiku ir vėluojančių penkis ir daugiau kartų yra 46 taškai. Tyrimo ataskaitoje teigiama, kad praleidami pamokas, vėluodami į jas, mokiniai praranda mokymosi galimybes. Iš 6 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad Lietuvoje ne tik mokinių vėluojančių į pamokas ir jas praleidinjančių be pateisinamos priežasties skaičiai didesni už EBPO vidurkius, bet ir tų mokinių matematinio raštingumo rezultatai prastesni už vidutiniškus EBPO šalių rezultatus.

4 lentelė. Mokinių ir jų rezultatų pasiskirstymas pagal šeimos tipą

Šeimos tipas	Mokinių dalis, proc.	Matematinio raštingumo rezultatai
Šeimos, kuriose vaiką augina tik vienas iš tėvų	15,7	474
Kitos šeimos	84,3	485
Mokinių, auginamų tik vieno iš tėvų ir kitų tipų šeimų, rezultatų vidurkių skirtumas		11

Duomenų šaltinis: OECD PISA tyrimo ataskaita, 2012

5 lentelė. Mokinių ir jų rezultatų pasiskirstymas pagal tai, kiek metų lankė darželį

Darželio lankymas, metais	Mokinių dalis, proc.	Matematinio raštingumo rezultatai
Nelankė	30,5	457
1 metus ar trumpiau	13,2	472
Ilgiau negu 1 metus	56,3	493
Mokinių, lankusių darželį 1 m. ar trumpiau ir jo nelankusių, rezultatų vidurkių skirtumas		15
Mokinių, lankusių darželį ilgiau nei 1 m. ir jo nelankusių, rezultatų vidurkių skirtumas		36

Duomenų šaltinis: OECD PISA tyrimo ataskaita, 2012

3 lentelė. Mokinių ir jų rezultatų pasiskirstymas pagal tėvų įsidarbinimo statusą

Tėvo įsidarbinimo statusas		Mokinių dalis, proc.	Matematinio raštingumo rezultatai
Tėvas	Dirbantis	82,5	486
	Nedirbantis	17,5	466
Motina	Dirbanti	74,8	488
	Nedirbanti	25,2	458
Mokinių, kurių tėvas dirba ir kurių nedirba, rezultatų vidurkių skirtumas			20
Mokinių, kurių motina dirba ir kurių nedirba, rezultatų vidurkių skirtumas			30

Duomenų šaltinis: OECD PISA tyrimo ataskaita, 2012

6 lentelė. Mokinių ir jų rezultatų pasiskirstymas pagal vėlavimą ir pamokų praleidinėjimą

	Nė karto		1–2 kartus		3–4 kartus		5 ir daugiau kartų	
	LT	EBPO šalių vidurkis	LT	EBPO šalių vidurkis	LT	EBPO šalių vidurkis	LT	EBPO šalių vidurkis
Mokinių dalis (proc.) pagal tai, kiek kartų jie pavėlavo į mokyklą per paskutines dvi savaites iki tyrimo	56,3*	64,7	31,2*	25,1	7,5*	6,2	5*	4
Matematinio raštingumo rezultatai pagal tai, kiek kartų mokiniai pavėlavo į mokyklą per paskutines dvi savaites iki tyrimo	487*	504	474*	484	464*	467	441*	450
Mokinių dalis (proc.) pagal tai, kiek kartų jie praleido keletą pamokų be pateisinamos priežasties per paskutines dvi savaites iki tyrimo	67,3*	82,2	26,4*	14,2	4,3*	2,3	1,9*	1,2
Matematinio raštingumo rezultatai pagal tai, kiek kartų mokiniai praleido keletą pamokų be pateisinamos priežasties per paskutines dvi savaites iki tyrimo	490*	499	460*	472	447*	455	416*	439

Mokinių dalis (proc.) pagal tai, kiek kartų jie nebuvo mokykloje visą dieną be pateisinamos priežasties per paskutines dvi savaites iki tyrimo	81*	85,5	16,1*	11,6	1,8*	1,7	1,1*	1
Matematinio raštingumo rezultatai pagal tai, kiek kartų mokiniai nebuvo mokykloje visą dieną be pateisinamos priežasties per paskutines dvi savaites iki tyrimo	491*	501	434*	454	407*	431	391*	416

* Rodiklis žemesnis (prastesnis) už EBPO šalių vidurkį

Duomenų šaltinis: OECD PISA tyrimo ataskaita, 2012

Tėvų įtaka vaikų mokymosi rezultatams pastebima ir nagrinėjant 2012 m. Lietuvoje atliktų nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų (toliau – NMPT) duomenis. NMPT apžvalgoje yra teigiama, kad „žemus pasiekimus turinčių mokinių mamoms ir tėčiams dvigubai dažniau dirba užsienyje. Žemus pasiekimus turinčių mokinių namuose kelis kartus dažniau yra mažai knygų, nėra mokinio knygų, nėra enciklopedijos ir pan.“ Vadinasi, tėvų darbas užsienyje, t. y. nebuvimas namuose, daro neigiamą įtaką vaikų pasiekimams. Taip pat pastebimas ryšys tarp mokinių pasiekimų ir knygų kiekio namuose. Galima daryti išvadą, kad jei tėvai daugiau būtų su vaikais ir jei dažniau papildytų savo namų knygų lentynas, geresni būtų jų vaikų mokymosi rezultatai.

NMPT duomenys patvirtina ir 2006 m. vykdyto tarptautinio penkiolikmečių PISA tyrimo ataskaitoje įrašytą teiginį, kad „didesni tėvų akademiniai lūkesčiai ir reikalavimai lemia aukštesnius mokinių pasiekimus (Songua–Barke, 1995; Bussiere ir kt., 2001; Hodkinson, 2004).“ NMPT apžvalgoje nurodoma, kad „aukštojo išsilavinimo neturėjo 76 proc. žemų matematikos pasiekimų aštuntokų mamų ir tik 38 proc. aukštesniojo pasiekimų lygio mokinių mamų“.

Tiek NMPT, tiek PISA tyrimai parodo didžiulę tėvų įtaką vaikų mokymosi rezultatams, todėl būtų tikslinga išsiaiškinti, ar mokyklos, norėdamos pasiekti mokinių geresnius mokymosi rezultatus, bendradarbiauja su tėvais ir įtraukia juos į vaikų ugdymo ir mokymo procesą.

MOKYKLOS IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMAS

Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo PISA (2012) ataskaitoje pabrėžiama: „<...> tėvų sąmoningumo ugdymas yra vienas iš svarbiausių veiksnių, galinčių teigiamai paveikti mokymo kokybę. Būtina rasti būdų įtraukti daugiau tėvų į ugdymo procesą.“ Taip pat ataskaitoje rašoma, kad „mokyklų, kurių direktoriai dažniau bendradarbiauja su mokytojais, mokiniai pasiekia geresnius mokymosi rezultatus“. Todėl siekiant veiksmingesnio mokymosi labai svarbu užtikrinti mokyklų vadovų ir tėvų bendradarbiavimą. Kaip vyksta mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas ir tėvai įtraukiami į vaikų ugdymą, galima pamatyti analizuojant PISA (2012) tyrimo duomenis ir apibendrintus Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (NMVA) išorinio vertinimo mokinių ir jų tėvų nuomonių tyrimo duomenis (2009–2013 m.).

PISA (2012) tyrimo ataskaitoje nurodoma, kad dažniausiai tėvai atvyksta į mokyklą dėl priežasčių, susijusių su jų pačių arba mokytojų noru aptarti vaiko elgesį ar mokymosi rezultatus. Lietuvoje šiek tiek dažniau tėvai atvyksta į mokyklą ne pačių, o vieno iš vaiko mokytojų iniciatyva aptarti savo vaiko pažangą (7 lentelė). Iš kitų veiklų tėvai dažniausiai renka rinkti lėšas mokyklai (16 proc.), savanoriauti užklasinėje veikloje (13,7 proc.) ir padėti mokytojui mokykloje (11 proc.). Rečiausiai tėvai savanoriauja mokyklos bibliotekoje ar žiniasklaidos centre (1,8 proc.) ir mokyklos valgykloje (0,3 proc.). **Mūsų šalyje daugiau kaip pusėje mokyklinių veiklų tėvai dalyvauja aktyviau nei vidutiniškai EBPO šalyse.**

Lietuvoje tėvai nedaro mokyklų vadovams didelio spaudimo, kad mokykla siektų itin aukštų mokymosi standartų. Mūsų šalyje tik 7,2 proc. (EBPO šalyse – 21,2 proc.) mokinių lanko mokyklą, kurių direktoriai nurodė jaučiantys daugumos tėvų spaudimą, 48,1 proc. mokinių (EBPO šalyse – 45,8 proc.) mokosi mokyklose, kuriose tik nedidelė dalis tėvų reikalauja siekti aukštų mokymosi rezultatų ir 44,8 proc. (EBPO šalyse – 33,1 proc.) mokosi mokyklose, kuriose šio reiškinio beveik nėra.

7 lentelė. Tėvų įtraukimas į mokyklinę veiklą: mokinių tėvų dalis procentais, kurie, pasak mokyklos direktoriaus, praėjusiais mokslo metais dalyvavo mokyklinėse veiklose

	LT	EBPO šalių vidurkis
Savo iniciatyva su mokytoju aptarė savo vaiko elgesį	31,6	22,8
Vieno iš vaiko mokytojų iniciatyva aptarė savo vaiko elgesį	37,9	38,2
Savo iniciatyva su mokytoju aptarė savo vaiko pažangą	36,2	27,3
Vieno iš vaiko mokytojų iniciatyva aptarė savo vaiko pažangą	44,2	47,1
Savanoriškai padėjo fiziniu darbu	7,3	3,9
Savanoriškai padėjo užklasinėje veikloje	13,7	8,3
Savanoriškai padėjo mokyklos bibliotekoje ar žiniasklaidos centre	1,8	1,6
Padėjo mokytojui mokykloje	11,0	4,6
Kalbėjo kaip kvietinis pranešėjas	3,9	2,4
Dalyvavo mokyklos savivaldoje	9,5	10,8
Padėjo rinkti lėšas mokyklai	16,0	9,9
Savanoriškai padėjo mokyklos valgykloje	0,3	0,9

Duomenų šaltinis: OECD PISA tyrimo ataskaita, 2012

Nagrinėjant apibendrintus NMVA išorinio vertinimo mokinių ir jų tėvų nuomonių tyrimo duomenis (2009–2013) matyti, kad dauguma tėvų yra patenkinti tuo, jog jų vaikai mokosi būtent toje mokykloje, tėvams pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje, tėvams įdomūs ir naudingi tėvų susirinkimai (8 lentelė).

8 lentelė. Tėvų nuomonė apie mokyklą, kurioje mokosi jų vaikas

TEIGINYS	Visiškai sutinku	Sutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku	Nežinau, negaliu vertinti
Esu patenkintas, kad vaikas mokosi būtent šioje mokykloje	57,0	38,7	2,2	0,3	1,7
Mano vaikui patinka mokykloje	45,0	48,0	4,4	0,7	1,9
Man pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje	50,4	43,1	5,0	0,7	0,7
Man įdomūs ir naudingi tėvų susirinkimai	41,7	46,8	7,0	1,5	3,1
Esu tikras, kad vaikas yra saugus mokykloje: jo niekas neskriaus ir nežemins	26,2	45,3	17,5	3,4	7,7
Jei vaikas prasižengia mokykloje, su juo elgiamasi sąžiningai ir teisingai	33,4	47,2	5,4	0,9	13,1
Mokykla daro viską, kad mokiniai nepradėtų gerti, rūkyti ir vartoti narkotikus	31,7	37,7	12,3	4,0	14,2
Mokykloje gerbia tėvus ir vertina jų nuomonę	40,1	47,4	4,7	1,0	6,7
Vaikas po pamokų mokykloje randa užtektinai įdomios veiklos ir užsiėmimų	30,2	41,8	14,8	3,5	9,8
Jei vaikas ko nors nesupranta, visada gali pasiaiškinti pamokų ar konsultacijų metu	36,7	46,5	9,6	1,8	5,4
Esu patenkintas pagalba, kurią mokykla teikia mano vaikui, jam mokantis (jei vaikas turi mokymosi sunkumų ar fizinę negalią)	29,2	35,0	3,7	1,1	30,9
Mokykla suteikia pakankamai informacijos apie specialistų (psichologo, socialinio pedagogo, logopedo ir kt.) pagalbą, kuria gali pasinaudoti mano vaikas	37,5	42,5	6,1	1,7	12,2

Duomenų šaltinis: Apibendrinti NMVA išorinio vertinimo mokinių ir jų tėvų nuomonių tyrimo duomenys, 2009–2013 m.

Dauguma tėvų (daugiau kaip 50 proc.) visiškai patenkinti, kad jų vaikas mokosi būtent toje mokykloje ir jiems pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje. Daugelio tėvų nuomone, tėvų susirinkimai yra įdomūs ir naudingi. Tik 8,5 proc. tėvų nesutinka su šiuo teiginiu.

Apie trečdalis (30,9 proc.) tėvų nežino, ar jie yra patenkinti pagalba, kurią mokykla teikia jų vaikui jam mokantis. To priežastis gali būti ta, kad daliai tėvų trūksta informacijos apie mokyklos teikiamą pagalbą vaikams. Štai 12,2 proc. tėvų nežino, ar mokykla suteikia pakankamai informacijos apie specialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti jų vaikas, o 7,8 proc. tėvų trūksta informacijos apie galimybę gauti specialisto pagalbą.

Beveik 10 proc. tėvų nežino, ar jų vaikas po pamokų mokykloje randa užtektinai įdomios veiklos ir užsiėmimų, o apie 18 proc. tėvų mano, kad vaikams trūksta popamokinės veiklos.

Iš apibendrintų NMVA išorinio vertinimo mokinių tėvų nuomonių tyrimo duomenų pagal mokyklos lokalizaciją (2009–2013) matyti, kad tiek didmiesčiuose, tiek miestuose, miesteliuose ir kaimuose dauguma tėvų (95,7 proc.) yra patenkinti, kad jų vaikas mokosi būtent toje mokykloje, jų vaikams patinka mokykloje, tėvams pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje.

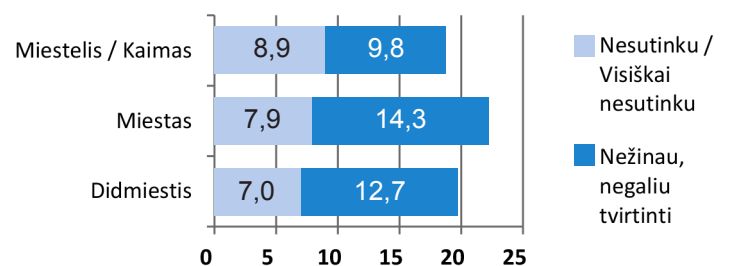
Didmiesčiuose šiek tiek didesnei tėvų daliai tėvų susirinkimai yra įdomūs ir naudingi (89,3 proc., miestuose – 86,8 proc., miesteliuose, kaimuose – 88,6 proc.), taip pat dideliuose miestuose daugiau tėvų mano, kad mokykloje juos gerbia ir vertina jų nuomonę (88,9 proc., miestuose – 86,4 proc., miesteliuose, kaimuose – 86,8 proc.).

Iš trijų tyrimo lokalizacijos vietų būtent **miestuose gyvenantys tėvai mažiausiai žino apie mokyklos teikiamą spe-**

cialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti jų vaikas (1 pav.): 14,3 proc. tėvų nežino, ar mokykla suteikia pakankamai informacijos apie specialistų pagalbą (didmiesčiuose tokių tėvų yra 12,7 proc., miesteliuose – 9,8 proc.), 77,9 proc. tėvų nuomone, tokios informacijos pakanka (didmiesčiuose tokių tėvų yra 80,3 proc., miesteliuose – 81,3 proc.).

1 pav. Tėvų nuomonė pagal mokyklos lokalizaciją apie tai, ar mokykla suteikia pakankamai informacijos apie specialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti jų vaikas

Mokykla suteikia pakankamai informacijos apie specialistų pagalbą

Duomenų šaltinis: apibendrinti NMVA išorinio vertinimo mokinių ir jų tėvų nuomonių tyrimo duomenys, 2009–2013 m.

Apie popamokinę vaiko veiklą mokykloje daugiausiai nežinančių tėvų yra didmiesčiuose (11,5 proc.), šiek tiek mažiau tokių tėvų yra miestuose (10,8 proc.) ir mažiausiai – miesteliuose, kaimuose (6,6 proc.).

Net 73,2 proc. tėvų mažuose miestuose ir kaimuose yra patenkinti pagalba, kurią mokykla teikia jų vaikui jam mokantis. **Didmiesčiuose ir miestuose tėvai mažiau patenkinti mokyklos teikiama pagalba vaikui:** tokių tėvų dalis nesiekia 60 proc.

Remiantis apibendrintais NMVA išorinio vertinimo mokinių tėvų nuomonių tyrimo duomenimis pagal mokyklos tipą (2009–2013), galima teigti, kad pradinėse mokyklose yra daugiau tėvų, kurie yra patenkinti, kad jų vaikas mokosi būtent toje mokykloje, jų vaikams patinka mokykloje, tėvams pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje, tėvų susirinkimai yra įdomūs ir naudingi, pakanka informacijos apie mokyklos teikiamą specialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti jų vaikas.

Net 98,5 proc. pradinių mokyklų tėvų yra patenkinti, kad jų vaikas mokosi būtent toje mokykloje (kitų tipų mokyklų vidurkis – 95,5 proc.), 97,7 proc. šių mokyklų tėvų nuomone, jų vaikui patinka mokykloje (kitų tipų mokyklų vidurkis – 93,1 proc.), 96,6 proc. tėvų pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje (kitų tipų mokyklų vidurkis – 93,8 proc.), 94,1 proc. tėvų susirinkimai yra įdomūs ir naudingi (kitų tipų mokyklų vidurkis – 89,4 proc.), 85,6 proc. tėvų pakanka informacijos apie specialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti jų vaikas (kitų tipų mokyklų vidurkis – 80,9 proc.).

Gimnazijų tėvai iš visų tipų mokyklų tėvų mažiausiai patenkinti tėvų susirinkimais: tik 84,4 proc. tėvų mano, kad tėvų susirinkimai yra įdomūs ir naudingi (kitų tipų mokyklų vidurkis – 91,8 proc.). Taip pat mažiausia gimnazijų mokinių tėvų dalis mano, kad mokykloje juos gerbia ir vertina jų nuomone: tokių tėvų yra 85,2 proc. (kitų tipų mokyklų vidurkis –

90,2 proc.). Be to, **gimnazijų tėvams trūksta informacijos apie mokyklos suteikiamą specialistų pagalbą**, kuria gali pasinaudoti jų vaikas: beveik ketvirtadaliui tėvų (24,3 proc.) trūksta informacijos apie mokykloje dirbančių specialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti vaikas.

Iš 8 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad šiek tiek daugiau nei penktadalis tėvų (20,9 proc.) nėra tikri, ar vaikas yra saugus mokykloje: jo niekas neskriaus ir nežemins. Taip pat nemaža dalis tėvų (16,3 proc.) nesutinka su teiginiu, kad mokykla daro viską, kad mokiniai nepradėtų gerti, rūkyti ir vartoti narkotikus, o 14,2 proc. tėvų šiuo klausimu neturi nuomonės. 13 proc. apklaustų tėvų negali pasakyti, ar su vaiku elgiamasi sąžiningai ir teisingai, jei jis prasižengia mokykloje.

Iš apibendrintų NMVA išorinio vertinimo mokinių tėvų nuomonių tyrimo duomenų (2009–2013) matyti, kad dauguma tėvų yra patenkinti daugeliu mokyklose vykdomų veiklų, bet kai kuriems tėvams nepakanka informacijos apie mokyklos teikiamą specialistų pagalbą (ypač miestų mokyklose ir visų miestų gimnazijose), apie popamokinę vaiko veiklą mokykloje (daugiausia didmiesčiuose). Nemažai tėvų nėra tikri, ar mokykloje jų vaikas yra saugus, ir kad mokykla taiko žalingų įpročių prevencijos priemones. Daugiau nei dešimtadalis tėvų nežino, kaip su jų vaiku elgiamasi mokykloje jam prasižengus. Tačiau NMVA atliktas tyrimas neparodo, kaip tėvų gauta informacija mokykloje, specialistų rekomendacijos pasiekia vaikus.

AR MOKYKLOS IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMAS PASIEKIA MOKINIUS?

Mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo esmė – padėti vaikams jų ugdymo(si) procese. Jau prieš kelis dešimtmečius daugelio pasaulio edukologų empirinių tyrimų duomenys rodė, kad tose mokyklose, kuriose į ugdymo procesą įtraukiami tėvai, mokiniai pasiekia geresnius mokymosi rezultatus (Comer, 1985; Epštein, 1991), jų elgesys tampa socialesnis (Steinberg ir kt., 1989; Comer, Haynes, 1992), padidėja mokinių savigarba (Collins ir kt., 1982), sumažėja narkotines ir psichotropines medžiagas vartojančių vaikų skaičius, pagerėja mokyklos lankomumas (Sattes, 1985). Todėl norint pamatyti, ar tikrai Lietuvos mokyklų ir tėvų bendravimas virsta bendradarbiavimu, būtina žinoti, ar jis pasiekia vaikus, t. y., ar vaikai gauna iš tėvų tai, ko jiems labiausiai reikia?

Naujausias vaiko gerovės pasiturinčiose šalyse tyrimas, atliktas UNICEF organizacijos (2013), rodo vaikų padėtį Lietuvoje ir kitose Europos bei pasaulio šalyse. Šio tyrimo duomenimis, **Lietuvos vaikai yra vieni nelaimingiausių vaikų Europoje.** Iš 29 šalių Lietuva pagal vaiko gerovės rodiklį užima tik 27 vietą. 9 lentelėje galima matyti, kad Lietuva beveik visose pasiturinčių šalių vaiko gerovės rodiklių srityse užima vienas paskutinių vietų reitingo lentelėje. Tik švietimo srityje – pagal vaikų lavinimą mūsų šalis yra kiek aukščiau – 19 vietoje.

Lietuva yra viena iš tų išsivysčiusių šalių, kur yra blogiausios sąlygos auginti vaikus. UNICEF tyrimas atskleidžia, kad egzistuoja didžiulė problema: **vaikai yra nelaimingi, blogai maitinasi, gana sunkiai bendrauja su tėvais, bendrakerčiais, dažnai patiria patyčias, nemaža jų dalis praleidinėja pamokas, rūko, vartoja alkoholį, turi suicidalinių ketinimų.**

9 lentelė. Vaiko gerovės tam tikrose srityse Lietuvos rodiklių vieta pasiturinčių šalių vaiko gerovės rodiklių reitingo lentelėje

Rodiklis	Lietuvos vieta šalių reitingo lentelėje (iš 29 šalių)
Materialinė gerovė	27
Sveikata ir saugumas	24
Švietimo gerovė	19
Elgesys ir rizikos	29
Namai ir aplinka	27

Duomenų šaltinis: UNICEF tyrimo ataskaita, 2013

Lietuvos vaikai (11, 13 ir 15 m. amžiaus) pagal kasdieninį vaisių valgymo rodiklį yra priešpaskutinėje vietoje pasiturinčių šalių lentelėje (tikslėni duomenys 10 lentelėje): tik apie 25 proc. vaikų kasdien valgo vaisius, o štai Danijoje vaisius kasdien valgo apie pusę apklaustų vaikų.

Net 13 proc. Lietuvoje gyvenančių vaikų (11, 13 ir 15 m. amžiaus) rūko bent kartą per savaitę. Pagal šį rodiklį Lietuva yra tarp trijų prasčiausių pasiturinčių pasaulio šalių.

Lietuvos vaikai iš visų pasiturinčių pasaulio šalių vartoja daugiausiai alkoholio: apie 27 proc. vaikų mažiausiai du kartus per savaitę vartoja alkoholinius gėrimus.

Lietuva yra vienintelė pasiturinti pasaulio šalis, kurioje vaikų, patiriančių patyčias mokykloje bent kartą per paskutinius du mėnesius, dalis viršija 50 proc.

Mūsų šalyje paauglių gimdymų skaičius tūkstančiui 15–19 metų merginų siekia net 18,28 (visų tirtų pasiturinčių šalių vidurkis – 13,25).

10 lentelė. Vaiko gerovę, gyvenseną ir sveikatą iliustruojančių Lietuvos prasčiausių rodiklių vieta pasaulio šalių rodiklių reitingų lentelėse

Rodiklis	Lietuvos vieta šalių / regionų reitingų lentelėse
Vaikų, bent 2 kartus per savaitę vartojusių alkoholį, skaičius ¹	1 (iš 29)
Vaikų, patyrusių patyčias, skaičius ¹	1 (iš 29)
Vaikų nužudymų skaičius ¹	1 (iš 29)
0–19 metų vaikų savižudijų skaičius ³	1 (iš 26)
Penkiolikmečių, savaitgaliais žiūrinių televiziją 2 ar daugiau valandų, skaičius ²	3 (iš 39)
Penkiolikmečių, pirmą kartą paragavusių alkoholio sulaukus 13 metų ar anksčiau, skaičius ²	3 (iš 37)
Vaikų, rūkančių cigaretes bent kartą per savaitę, skaičius ¹	3 (iš 29)
Namų ūkių (su vaikais), turinčių daugiau nei vieną gyvenamosios vietos problemą, skaičius ¹	3 (iš 29)
Penkiolikmečių, rūkančių cigaretes kiekvieną dieną, skaičius ²	4 (iš 38)
Trylikmečių, vartojančių alkoholinius kokteilus bent kartą per savaitę, skaičius ²	5 (iš 37)
Vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių pajamos yra mažesnės 50 proc. nei nacionalinis vidurkis, skaičius ¹	5 (iš 29)
Paauglių gimdymų skaičius ¹	6 (iš 29)
Švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų skaičius ⁴	22 (iš 27)
Vaikų, turinčių gerus santykius su tėvais ir bendraamžiais, skaičius ²	23 (iš 28)
Vaikų, valgančių vaisius kiekvieną dieną, skaičius ¹	28 (iš 29)
Trylikmečių, labai patenkintų gyvenimu, skaičius ²	35 (iš 39)
Vienolikmečių, valančių dantis daugiau nei kartą per dieną, skaičius ²	37 (iš 39)
Vienolikmečių, užsiimančių aktyvia fizine veikla 2 ar daugiau val. per savaitę, skaičius ²	37 (iš 39)

¹ 2013 m. UNICEF tyrimo ataskaitos duomenys

² 2012 m. Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimo „Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos ir sveikatos“ ataskaitos duomenys

³ 2009–2011 m. Pasaulio sveikatos organizacijos Europos detaliosios mirštamumo duomenų bazės duomenys

⁴ 2012 m. Eurostato duomenys

Net 7 iš 100 000 vaikų Lietuvoje yra nužudomi. Tai didžiausias skaičius pasiturinčiose šalyse. Daugumoje kitų šalių vaikžudysčių skaičius 100 000 vaikų neviršija 2,5. Lietuva yra tarp nedaugelio pasiturinčių šalių, kurioje vaikų santykiai su tėvais ir bendraamžiais nėra labai geri. Lietuvos vaikai, palyginti su kitomis šalimis, sunkokai bendrauja su tėvais, ypač tėvu: 62,1 proc. vaikų teigia, kad jiems lengva bendrauti su tėvu (visų tirtų pasiturinčių šalių vidurkis – 70,79 proc.). Galima daryti prielaidą, kad vaikams ne taip lengva bendrauti su tėvais todėl, kad Lietuvoje tėvai vaikams skiria tik apie 7 min. per dieną (UNICEF tyrimo duomenys). Tėvų bendravimas su vaikais dažniausiai vyksta žiūrint kartu televiziją, „stovint gatvės spūstyje“ (kai vaikus veža į mokyklą automobiliu). UNICEF tyrimo išvadose teigiama, kad dalis

tėvų tiesiog nežino, kas yra kokybiškas bendravimas su vaiku ir kaip tai pasiekti.

Lietuvos mokiniai sunkokai bendrauja ne tik su tėvais, bet ir su bendraamžiais: tik apie 58 proc. mokinių mano, kad jų bendraklasiai yra malonūs ir norintys padėti (visų tirtų pasiturinčių šalių vidurkis – 69,75 proc.).

Ne mažiau svarbi problema Lietuvoje yra ta, kad vis dar nemažai tėvų į darželius savo vaikų neleidžia. 2012 m. Eurostato duomenimis, švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų dalis siekia tik 84,8 proc., o ES šalių vidurkis – 93,9 proc. (siekis – 95 proc.).

Pasaulio sveikatos organizacijos (WHO) Europos detaliosios mirštamumo duomenų bazės (DMDB) 2009–2011 m. duomenimis, Lietuvoje daugiausiai nusižudo 0–19 metų vaikų Europoje: kasmet vidutiniškai nusižudo net 6,58 berniukų (ES vidurkis – 2,39) ir 1,94 mergaičių iš 100 000 vaikų (ES vidurkis – 0,84). Iš šių duomenų matyti, kad mūsų šalyje nusižudo beveik 3 kartus daugiau berniukų ir daugiau nei 2 kartus mergaičių negu vidutiniškai ES šalyse.

UNICEF tyrimas atskleidžia ir prastą Lietuvos vaikų materialinę gerovę. Beveik penktadalis vaikų (17,9 proc.) gyvena namų ūkiuose, kurių pajamos 50 proc. mažesnės nei nacionalinis vidurkis. Pagal šį rodiklį esame tarp penkių prasčiausių pasiturinčių šalių.

Lietuvoje yra didžiulis vaikų skurdo atotrūkis tarp skurdo ribos ir esančių žemiau skurdo ribos pajamų vidurkio: pagal šį rodiklį mes lenkiame tik dvi pasiturinčias šalis.

Kitas rodiklis, iliustruojantis mūsų vaikų materialinę gerovę, yra vaikų nepriteklus – vaikų, kuriems trūksta dviejų ar daugiau specifinių dalykų (pavyzdžiui, 3 patiekalai per dieną; švieži vaisiai ir daržovės; knygos vaikams, bet ne vadovėliai; interneto ryšys ir pan.). **Mūsų šalyje beveik penktadalis (19,75 proc.) vaikų gyvena nepritekliaus sąlygomis.** Pagal šį rodiklį Lietuva yra tarp šešių prasčiausių pasiturinčių šalių (23 vieta reitingo lentelėje).

Net 23 proc. Lietuvos vaikų teigia gyvenantys nepasiturinčiose šeimose. Pagal šį rodiklį užimame 25 vietą pasiturinčių šalių reitingo lentelėje.

UNICEF tyrimo duomenys rodo, kad Lietuvos vaikų namų ir aplinkos rodiklis yra vienas žemiausių tarp pasiturinčių pasaulio šalių. 17-oje iš 26 šalių gyvenamojoje vietoje vidutiniškai kambarių yra daugiau negu gyvenančių asmenų. Lietuva yra viena iš nedaugelio pasiturinčių šalių, kurioje vienam vaikui tenka mažiau nei 1 kambarys.

Apie 17 proc. Lietuvos vaikų nurodo daugiau nei vieną su gyvenamąja vieta susijusią problemą (pavyzdžiui, kiauras stogas, drėgnos sienos, pūvantys langai, prastas apšvietimas, vonios ar dušo nebuvimas, ne namuose esantis tualetas). Lietuva pagal šį rodiklį yra tarp trijų prasčiausių pasiturinčių šalių.

Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimo „Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensena ir sveikata“ ataskaitos (2012) duomenimis, mūsų vaikai yra vieni nelaimingiausių vaikų Europoje. 84 proc. vienuolikmečių ir 80 proc. trylikmečių teigia, kad labai patenkinti gyvenimu (visų tirtų pasiturinčių 39 šalių ir regionų vidurkiai – 88 proc. ir 84 proc.). Pagal šiuos rodiklius lenkiame tik kelias Europos šalis.

Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimas rodo, kad daugiau kaip trečdalis 11 metų (33,5 proc.) ir 13 metų (37,5 proc.) mokinių teigia dažniau nei kartą per savaitę patiriančią įvairių sveikatos sutrikimų (visų tirtų šalių ir regionų vidurkiai – 28 proc. ir 32 proc.). Pagal šiuos rodiklius esame aštunti Europoje.

Mūsų vienuolikmečiai, trylikmečiai ir penkiolikmečiai ne tik ganėtinai dažnai skundžiasi sveikatos negalavimais, bet ir prastai rūpinasi savo sveikata. Mažiau nei pusė 11 metų mokinių (47 proc.), apie pusė 13 metų (51 proc.) ir 15 metų (52,5 proc.) mokinių valo dantis daugiau nei kartą per dieną (visų tirtų šalių ir regionų vidurkiai siekia apie 65 proc.). Tiek Lietuvoje, tiek kitose šalyse prastesnė yra berniukų padėtis: jie dantis valosi rečiau nei mergaitės.

Lietuvos mokiniai yra nepakankamai fiziškai aktyvūs. Tik 32 proc. vienuolikmečių užsiima aktyvia fizine veikla dvi ar daugiau valandų per savaitę (visų tirtų šalių ir regionų vidurkis – apie 49 proc.). Pagal šį rodiklį esame tarp trijų prasčiausių Europos šalių. Siek tiek daugiau vyresnių 13 ir 15 metų mokinių užsiima aktyvia fizine veikla, tačiau ir pagal šiuos duomenis esame gerokai žemiau už Europos vidurkį.

Visų tirtų amžiaus grupių didelė dalis mokinių praleidžia nemažai laiko sėdėdami ir žiūrėdami televiziją. Net 69 proc. vienuolikmečių ir 71 proc. penkiolikmečių savaitgaliais žiūri televiziją dvi ar daugiau valandų (visų tirtų šalių ir regionų vidurkiai atitinkamai – 56 proc. ir 63 proc.). Pagal šiuos rodiklius mus lenkia vos kelios Europos šalys.

Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimas patvirtina daugelį UNICEF tyrimo duomenų dėl mokinių rūkymo, alkoholio

vartojimo, patyčių ir kt. Net 4 proc. mūsų trylikmečių rūko kasdien. Šis rodiklis net du kartus viršija visų tirtų šalių vidurkį. Taip pat beveik dvigubai daugiau penkiolikmečių (20 proc.) prisipažįsta rūkantys kiekvieną dieną (visų tirtų šalių ir regionų vidurkis – 13 proc.).

6 proc. Lietuvos trylikmečių bent kartą per savaitę išgeria alkoholinių kokteilių. Šis rodiklis dvigubai didesnis už visų tirtų šalių ir regionų vidurkį, kuris siekia tik 3 proc. Nemaža dalis (13 proc.) ir mūsų penkiolikmečių bent kartą per savaitę paragauja alkoholinių kokteilių (visų tirtų šalių ir regionų vidurkis – 8 proc.). Be to, net 57 proc. 15 metų mokinių prisipažįsta, kad pirmą kartą paragavo alkoholio būdami 13 metų ar jaunesni (visų tirtų šalių ir regionų vidurkis – 39 proc.). Pagal šį rodiklį esame treči Europoje. Nagrinėjant UNICEF vaiko gerovės pasiturinčiose šalyse tyrimo (2013) ir Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimo „Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikata“ (2012) ataskaitų duomenis (10 lentelė) matyti, kad daugelis Lietuvos rodiklių, susijusių su vaiko gerove, yra labai prasti ir ne vienoje srityje esame paskutiniai ar vieni paskutinių reitingų lentelėse. Vadinasi, mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas Lietuvoje nepasiekia mūsų vaikų: tėvai nepakankamai padeda mokyklai ugdyti savo vaikus.

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija (Lietuvos Respublikos piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendume).
2. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, patvirtintas 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281).
3. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015.
4. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. XII-745.
5. Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo OECD PISA 2012 ataskaita. Nacionalinis egzaminų centras, Vilnius, 2013. <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/Lithuania%20country%20profile.pdf>
6. What can parents do to help their children succeed in school? PISA IN FOCUS. 2011/10 (November), OECD, 2011.
7. OECD PISA tyrimo filosofija ir 2006 m. tyrimo antrinė duomenų analizė. Vilnius, 2011. <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/Lithuania%20country%20profile.pdf>
8. Apibendrinti Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros išorinio vertinimo mokinių ir jų tėvų nuomonių tyrimo duomenys (2009–2013 m.).
9. UNICEF tyrimo „Vaiko gerovės pasiturinčiose šalyse. Lyginamoji apžvalga“ ataskaita (Child well-being in rich countries. A comparative overview). UNICEF, 2013. http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/rc11_eng.pdf
10. Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimo „Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos“ ataskaita (Social determinants of health and well-being among young people). WHO, 2012. http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/163857/Social-determinants-of-health-and-well-being-among-young-people.pdf
11. Comer J. P. School power: Implications of an intervention project. New York: Free Press, 1985.
12. Comer J. P., Haynes N. M. Summary of school Development Program effects. New Haven, CT: Yale Child Study Center, 1992.
13. Collins C. H., Moles O., Cross M. The home – school connection: Selected partnership programs in large cities. Boston: Institute for Responsive Education, 1982.
14. Epstein J. L. Effects on student achievement of teachers' practice of parent involving. Literacy through family, community, and school interaction. Ed. S. B. Silven. Advances in reading / language research. Greenwich, CT: JAI Press, 1991, vol. 5.
15. Steinberg L., Mounts N. S., Lamborn S. D., Dornbusch S. Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches (ERIC: Reproduction Document Service). Paper 1989: presented at the annual Meeting of the society for research in Child Development. Kansas City.
16. Merfeldaitė O. Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo stiprinimas sprendžiant vaikų socializacijos problemas. Socialinė pedagoginė pagalba. Socialinis ugdymas. 2009, Nr. 8 (19). Vilnius, 2009.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami internete adresu <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/svietimo-problemos-analizes/2012-metu> ir portale Emokykla.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų biuro vedėjui Ričardui Ališauskui (el. p. ricardas.alisauskas@smm.lt).

Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes serijoje „Švietimo problemos analizė“, prašome kreiptis į Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų biuro vyresniąją specialistę Veroniką Šiurkienę (el. p. veronika.siurkiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė Dinalda Dovidauskaitė, informacinių technologijų mokytoja.

MOKYKLA IR TĖVAI: BENDRADARBIAUJA AR TIK BENDRAUJA?

Redaktorė Nijolė Šorienė
Maketavo Valdas Daraškevičius

2014-12-12. Tir. 1 500 egz.
Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius
Spausdino UAB „Lodvila“, Sėlių g. 3A, LT-08125 Vilnius